

Handläggare
Malin Jigrud
Telefon: 08-508 28 707
Emma Nordling
Telefon: 08-508 28 739**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2019-08-27 p. 13

Detaljplan för del av Blackeberg 3:1 m.fl. områden vid Blackebergsvägen/Blackeborgs- backen, i stadsdelarna Blackeberg och Södra Ängby

Remiss från stadsbyggnadskontoret, S-Dp 2016-15112

Förvaltningens förslag till beslut

1. Tillstyrka planförslaget under förutsättning att följande miljö- och hälsofrågor beaktas i fortsatt planarbete:
 - Naturmark som ingår i område B undantas från exploatering.
 - Naturvärdesinventeringen och spridningsanalysen för planförslaget kompletteras för att möjliggöra en sammanvägd bedömning av konsekvenserna av bebyggelse inom område A1 och A2.
 - Förstärkningsåtgärder användas i en större utsträckning för att ersätta de naturvärden som går förlorade.
 - Att det tydligare framgår hur stor andel av lägenheterna som kräver tekniska åtgärder för att skapa en bullerskyddad sida.
 - Att det i planhandlingarna säkerställs att vibrationer i byggnaderna underskrider komfortriktvärde 0,4 mm/s (Svensk standard SS 460 48 61).
 - Att gröna tak regleras i plankartan för att säkerställa att stadens åtgärdsnivå för dagvattenhantering uppnås.

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret har upprättat en detaljplan för del av Blackeberg 3:1 m.fl. områden vid Blackebergsvägen/Blackebergsbacken, som ställs ut för samråd under perioden 4 juni till 15 september.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tidigare lämnat synpunkter på planförslaget i samband med att programmet för Blackebergsvägen var utställt för samråd 2013. Nämnden var sammantaget positiv till programförslaget men ansåg att programförslaget i högre utsträckning behövde beakta framförallt naturvärden och buller. I viss mån har nämndens synpunkter beaktats.

Syftet med detaljplanen är att skapa förutsättningar för ny bebyggelse och allmänna platser mellan och intill stadsdelarna Blackeberg och Södra Ängby. Genom att bygga i mellanrummet mellan Blackeberg och Södra Ängby är syftet att bättre koppla ihop de båda stadsdelarna. Bebyggelsen föreslås innehålla cirka 420 bostäder med möjligheter till lokaler i bottenvåningarna.

Planområdet utgörs främst av oexploaterad naturmark som ingår i Stockholms gröna infrastruktur (tidigare kallat ESBO).

Planförslaget har i vis mån tagit hänsyn till områdets ekologiska värden genom att förlägga bebyggelse till redan hårdgjorda ytor samt med en justerad placering av enskilda byggnader med hänsyn till träd i området vilket är positivt. För att ytterligare mildra de negativa konsekvenserna på naturmiljö bör förstärkningsåtgärder användas i en större utsträckning för att ersätta de naturvärden som går förlorade.

Förvaltningen anser att bebyggelse inom område B bör utgå då konsekvenserna av bebyggelse på platsen bedöms bli större än enbart förlust av naturmark. Vidare anser förvaltningen att det saknas underlag för att göra en sammanvägd bedömning av planförslagets påverkan på naturvärden och ekologiska funktioner inom skogsområdet väster om Blackebergsvägen (område A1 och A2).

Med föreslagen utformning av husen krävs undantag från riktvärdena genom att vidta tekniska åtgärder, t.ex. bullerskyddande balkonger. Dessa åtgärder bör dock omfatta en mindre andel av de planerade lägenheterna. Förvaltningen anser att det tydligare bör framgå hur stor andel av lägenheterna som kräver tekniska åtgärder för att skapa en bullerskyddad sida för hälften av bostadsrummen.

I planhandlingarna saknas uppgifter om att markvibrationer har beaktats. I planhandlingarna bör det säkerställas att vibrationer i byggnaderna underskrider komfortriktvärde 0,4 mm/s (Svensk standard SS 460 48 61).

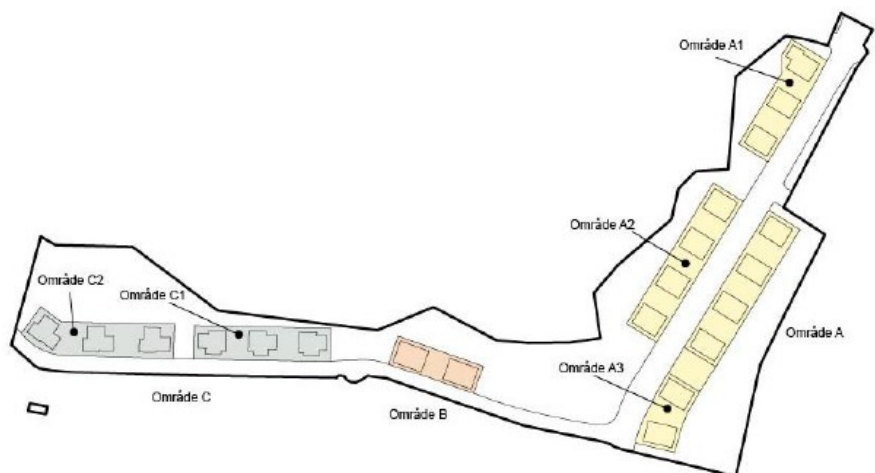
För flera kvarter har beräkningar för dagvatten baserats på förslag med gröna tak. Detta påverkar den volym dagvatten som kvartersmarken behöver rena och fördröja för att uppnå Stockholms stads åtgärdsnivå för dagvatten. Förvaltningen är positiv till gröna tak och anser att det med fördel kan användas i en större utsträckning. För att säkerställa att kvarteren verkligen utformas med gröna tak behöver detta regleras i plankartan.

Bakgrund

Syftet med detaljplanen är att skapa förutsättningar för ny bebyggelse och allmänna platser mellan och intill stadsdelarna Blackeberg och Södra Ängby. Genom att bygga i mellanrummet mellan Blackeberg och Södra Ängby är syftet att bättre koppla ihop de båda stadsdelarna. Förslaget innebär 21 stycken friliggande flerbostadshus med totalt cirka 420 bostäder samt möjligheter till lokaler i bottenvåningen (figur 1). Utöver den nya bebyggelsen planeras även för upprustade gator och gångstråk samt en ny park.

Detaljplanens syfte är också att respektera befintlig naturmark och återställa naturmark, där det är möjligt, mellan och runt om bebyggelsen som i anläggningsskedet skadas eller förstörs.

Planområdet består idag främst av oexploaterad naturmark. En mindre del av området utgörs idag av hårdgjord parkering. Söder om planområdet ligger Grimsta naturreservat.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tidigare haft möjlighet att lyfta relevanta miljö- och hälsofrågor i samband med att programmet för Blackebergsvägen, del av Blackeberg 3:1 m.m. i stadsdelarna Blackeberg och Södra Ängby var utställt för samråd (remiss från stadsbyggnadsnämnden dnr S-Dp 2011-0426, MHN 2013-05-21). Nämnden var sammantaget positiv till programförslaget men ansåg att programförslaget i högre utsträckning behövde beakta flera miljö- och hälsoaspekter, framförallt naturvärden och buller. Nämnden föreslog att intrång i naturmarken skulle minskas genom att dels dra om en del av Blackebergsvägen och på så vis flytta bebyggelsen österut, dels genom att några av punkthusen i naturmark ersätts av lamellhus längs Blackebergsvägens nya dragning. I viss mån har planen anpassats till naturvärden genom att punkthusens placering justerats samt att ett antal träd, främst tall, i område A1 och A2 (figur 1) bevaras. Nämnden föreslog också att de föreslagna punkthusen till stor del skulle ersättas med lameller för att klara riktvärden för buller och skapa en god ljudmiljö för de boende. Ingen justering har gjorts av planförslaget för att anpassa bebyggelsen till trafikbullret. MHN påpekade i programsamrådet att det bör framgå i planhandlingarna att bostadsbyggnader konstrueras på ett sådant sätt att markvibrationer inte sprids till byggnaderna eftersom en del av marken utgörs av lera. Det finns inga uppgifter i planbeskrivningen om hur vibrationer ska hanteras. Nämndens synpunkter om att genomföra dagvattenutredning och avsätta ytor för dagvattenhantering har tillgodosetts i det nya planförslaget.

Förvaltningen konstaterar dock att flera av nämndens synpunkter på programmet inte tillgodosetts i detaljplaneförslaget varför planförslaget lyfts till beslut i miljö- och hälsoskyddsnämnden. Förvaltningen anser att aspekter rörande naturmiljön, buller, vibrationer och dagvatten bör utvecklas vidare enligt redovisning nedan.

Miljöförvaltningen har inte ingått i projektgruppen som tagit fram förslaget till detaljplan.

Naturvärden

Förvaltningen anser att planförslaget i större utsträckning behöver anpassas till de höga naturvärden som finns i området. Föreslagen exploatering kommer att minska storleken på flera livsmiljöer vilket innebär en negativ påverkan både på barrskogsfåglar och eklevande insekter liksom på den biologiska mångfalden som helhet.

Hela planområdet ingår i Stockholms gröna infrastruktur (tidigare kallat ESBO, figur 2). Detta nätverk av funktioner är viktigt för att

långsiktigt bevara stadens biologiska mångfald och en förutsättning för robusta ekosystem som över tid och i en föränderlig miljö kan leverera olika ekosystemtjänster. Delar av området omfattas av ett kärnområde och övriga delar är markerade som spridningszoner. Planområdet ingår även i habitatnätverk för eklevande arter, barrskogsfågel samt groddjur. Habitatnätverkens kvaliteter och sammanbindningsgrad är högst väsentlig för arters möjlighet att överleva på sikt i området.

Figur 2. Stockholms gröna infrastruktur. Del av planområdet ingår i kärnområde, resterande i spridningszon. Ungefärligt planområde markerat i rött.

Planförslaget har i viss mån anpassats efter platsens höga naturvärden. Brynmiljön öster om område B med flera äldre ekar har undantagits från exploatering vilket är positivt. Förvaltningen är positiv till kvarteren längs Blackebergsbacken, område C (figur 1). Bebyggelsen har främst koncentrerats till redan exploaterade ytor, i form av parkering och medför därför endast ett mindre intrång i naturmiljön klassat som kärnområde.

Förvaltningen bedömer att område B (figur 1) bör undantas från exploatering. Bebyggelse på platsen förväntas medföra negativa konsekvenser för Stockholms gröna infrastruktur som är större än det enskilda intrånget i naturmiljön. Föreslagen bebyggelse innebär i första hand ett intrång i ett ekologiskt kärnområde och i en spridningszon. Spridningszoner är områden där växters och djurs genetiska spridning och andra förflyttningar är möjliga. För att

populationer av arter ska kunna överleva på sikt måste ett genetiskt utbyte mellan dessa kunna ske. Varje ingrepp i ett kärnområde medför att hela området förlorar ekologiska kvaliteter. Befintlig bebyggelse norr och söder om platsen medför att spridningskorridoren redan idag är mycket smal och därmed känslig för ytterligare bebyggelse. Förvaltningen bedömer att risken är stor att föreslagen bebyggelse kommer begränsa spridning av arter i en sådan utsträckning att hela kärnområdet långsiktigt kommer att förlora ekologiska kvaliteter.

Bebyggelsen längs Blackebergsvägen, område A (figur 1) medför att värdefull naturmark tas i anspråk vilket kommer leda till att den ekologiska spridningszonen försvagas. Enligt naturvärdesinventeringen för planförslaget finns områden med höga naturvärden söder om planområdet där naturmarken ingår i Grimsta naturreservat. Att spridningszonen försvagas försvårar möjligheten att långsiktigt upprätthålla de höga naturvärden som finns inom Grimsta naturreservat.

Förvaltningen bedömer att bebyggelse väster om Blackebergsvägen (område A1 och A2) kommer medföra större negativa konsekvenser för spridningsfunktionen än föreslagen bebyggelse öster om vägen (område A3). Detta eftersom marken öst om vägen utgörs av öppen gräsmark till skillnad från naturmarken väster om vägen som istället utgörs av skog rikt på död ved. Skogen domineras av storvuxen tall med inslag av medelgrov ek. Vidare har byggnader inom område A3 placerats med hänsyn till omgivande natur exempelvis en bevarandevärd ek i syd.

Förvaltningen är positiv till att bebyggelse inom område A1 och A2 i viss mån justerats utifrån platsens naturvärden. Det är även positivt att ett antal träd, främst tall, avses bevaras inom kvartersmark. Trots de anpassningar som föreslås anser förvaltningen att det utifrån aktuella underlag inte går att avgöra hur pass stora konsekvenserna blir för de ekologiska värdena och funktionerna på platsen. Förvaltningen anser att det finns en risk att konsekvenserna för spridning av eklevande arter är stor då flertalet ekar förväntas avverkas.

Förvaltningen anser att det saknas underlag för att göra en sammanvägd bedömning av planförslagets påverkan på de naturvärden och ekologiska funktioner som finns inom skogsområdet väster om Blackebergsvägen (område A1 och A2). Naturvärdesinventeringen redogör inte för naturvärden inom skogsområdet utan endast en mindre del av planområdet

(brynmiljön mellan Blackebergbacken och Holbergsgatan). Spridningsanalysen för planförslaget värderar heller inte de olika livsmiljöerna för vedlevande insekter i ek och tall utifrån hur de förhåller sig till varandra. Ett område med flera möjliga spridningslänkar kan ha ett högre värde än ett område med fåtalet spridningslänkar. Utifrån detta anser förvaltningen att det inte går att utesluta att området hyser höga ekologiska värden liksom viktiga ekologiska funktioner.

För att en sammanvägd bedömning ska vara möjlig behöver naturvärdesinventeringen kompletteras så att hela planområdet omfattas av naturvärdesinventeringen. Spridningsanalysen bör precisera hur viktiga de olika livsmiljöerna är i förhållande till varandra för spridning av vedlevande insekter i ek och tall. Resultatet från spridningsanalysen bör vägas samman vid värderingen av naturvärdesobjekten i naturvärdesinventeringen.

Förstärkningsåtgärder

Förvaltningen anser en förutsättning för bebyggelse inom Stockholms gröna infrastruktur är att de naturvärden som går förlorade ersätts. Möjligheten att stärka ekmiljöer inom området bör utredas.

Enligt spridningsanalysen för planområdet bedöms det lokala habitatnätverket för eklevande arter mer sårbart jämfört med det lokala habitatnätverket för barrskogsfågel. Dels eftersom det finns färre livsmiljöer för ek inom analysområdet samt dels att flera ekar kommer avverkas. Vidare visar analysen på att det finns flera viktiga ekologiska samband där den viktigaste anses vara till Grimsta naturreservat och vidare söderut mot Lovön. Förvaltningen instämmer med spridningsanalysens slutsats att det är särskilt viktigt att ta hänsyn till de aktuella ekmiljöerna i det fortsatta planarbetet samt att mildra negativ påverkan från exploateringen.

Det går att stärka ekmiljöer flera på olika sätt, exempelvis genom att plantera ek samt blommande och bärande buskar. Att utveckla en del av parken vid korsningen Blackebergsvägen/Blackebergbacken till blommande ängsmark skulle bidra till att stärka ekmiljön samt vara positivt för de många eklevande arter som är beroende av blommande växter. Även grönsläpp mellan byggnader bör nyttjas för att stärka ekmiljöer och spridningssamband.

Buller

Planområdet berörs av buller från trafik, bollplan samt fläktar från serviceboende.

Trafikbuller

I Stockholms stad har man länge arbetet med ett förhållningssätt i bullerutsatta områden. Erfarenheterna från detta arbete visar att det går att bygga bostäder med god ljudmiljö även i bullerutsatta lägen. Stadens bedömning är att det normalt är möjligt att åstadkomma en *betydligt bättre ljudkvalitet* än de värden som anges i förordningen, utan att göra avkall på andra kvaliteter. För att bygga bostäder med god ljudstandard även i bullerutsatta lägen bör hänsyn till bullret tas i ett tidigt skede och finnas med under hela planeringsprocessen.

Staden har gemensamt tagit fram en vägledning för hantering av omgivningsbuller vid bostadsbyggande i Stockholm där de viktigaste delarna i den lagstiftning som påverkar buller i stadsplaneringen beskrivs och hur reglerna ska tillämpas i Stockholm. T.ex. ska begreppet fasad tolkas som vid fasad, inte innanför loftgång, inglasning eller dylikt. Om det inte är möjligt att uppfylla 55 dBA utmed hela den skyddade sidans fasad anser staden att det bör vara rimligt att göra undantag från riktvärdena genom att vidta *tekniska åtgärder*, t.ex. bullerskyddande balkonger. Dessa åtgärder bör dock omfatta en mindre andel av de planerade lägenheterna.

Trafiken på Blackebergsvägen ger upphov till ekvivalenta bullernivåer på 61-63 dB(A) närmast vägen. Om 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid fasad överskrids bör, enligt trafikbullerförordningen, minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet vara orienterade mot en skyddad sida med högst 55 dBA ekvivalent ljudnivå.

Eftersom det planeras för punkthus är det svårt att tillskapa en bullerskyddad sida med bullernivå <55dBA. Förvaltningen anser att det tydligare bör framgå hur stor andel av lägenheterna som kräver tekniska åtgärder för att skapa en bullerskyddad sida för hälften av bostadsrummen.

Miljöförvaltningen ser flera alternativa lösningar för att skapa en bättre ljudmiljö för de boende. Miljöförvaltningen deltar gärna i vidare diskussioner under den fortsatta planprocessen.

I plankarta SDp 2016-15112-54 Del 1 finns en planbestämmelse (f6) som tillåter bullerskydd vid uteplats. Det behöver förtydligas på plankartan var denna bestämmelse gäller.

Buller från Södra Ängby bollplan

Södra Ängby bollplan ligger ca 40 meter från det närmaste planerade huset vid korsningen Blackebergsvägen och

Björnsonsgatan. Miljöförvaltningen erfar att idrottsplatser ofta upplevs som störande för närboende. Störningarna kan vara i form av till exempel buller från publik, visselpipor, bollar som slår i stängsel eller skrikande idrottsutövare. Strålkastare kan ge ljusstörningar in i lägenheter. Huset närmast bollplanen bör därför utformas med hänsyn till risk för buller och ljusstörningar. Det viktiga är att byggnaderna anpassas så att tillgång till ljuddämpad sida och bullerskyddad uteplats tillskapas. Sovrum bör så långt möjligt vändas mot ljuddämpad sida.

Buller från verksamheter

I det fortsatta arbetet med detaljplanen behöver även buller från verksamheter beaktas. Angränsande till område C2 finns Blackebergs serviceboende med fläktar som kan komma att orsaka bullerstörningar. För buller från fläktar gäller Boverkets vägledning för industribuller och annat verksamhetsbuller (Rapport 2015:21).

Vibrationer

En del av marken inom det aktuella planområdet utgörs av lera. I planhandlingarna saknas uppgifter om att markvibrationer har beaktats. Vid byggnation av bostäder på lermark intill vägar finns risk för att passerande trafik orsakar vibrationer i byggnaderna, vilket kan ge upphov till olägenhet för människors hälsa. Längs Blackebergsvägen åker relativt mycket tung trafik, det bör därför säkerställas att byggnaderna konstrueras på sådant sätt att markvibrationer inte sprids till byggnaderna. Förvaltningen anser att det av planhandlingarna bör framgå att risk för vibrationsstörningar beaktas. Vibrationer i byggnaderna bör underskrida komfortriktvärde 0,4 mm/s (Svensk standard SS 460 48 61).

Vattenkvalitet

Planområdet utgörs idag till största del av naturmark vilket innebär att dagvattenflödet från området liksom föroreningsbelastningen till recipienterna (Fiskaren-Mälarfjärden och Judarn) idag är lågt. Exploateringen av naturmark innebär att andelen hårdgjord yta ökar vilket genererar ökade mängder dagvatten samt föroreningar till recipienten. Förvaltningen anser att planförslaget kan klara åtgärdsnivån förutsatt att de dagvattenlösningar som föreslagits i dagvattenutredningarna genomförs liksom att ändringar som beskrivs nedan utförs.

I dagvattenutredningarna baseras beräkningar för flera kvarter (område A2, B samt C1) på förslag med gröna tak vilket påverkar den totala magasinvolymen för kvartersmarken. Förvaltningen är positiv till gröna tak och anser att den gestaltningen med fördel kan användas i en större utsträckning. Utöver att fördröja och rena

dagvatten bidrar gröna tak även med andra ekosystemtjänster. För att säkerställa gröna tak bör detta regleras i plankartan. Utöver att gröna tak kan användas i en större utsträckning anser förvaltningen att växtbäddsdjupet bör vara 10 cm istället för 5 cm. Ett tak med ett substratdjup på 10 cm klarar att magasinera cirka 20 mm nederbörd.

Vad gäller beräkningar för område C2 (se figur 1) överensstämmer inte beräknad totalarea med den faktiska ytan som står inför exploatering. Detta medför att slutsatsen från utredningen blir missvisande. Dagvattenutredningen behöver därför revideras med rätt uppgifter.

Bilagor

Detaljplaneförslag för del av Blackeberg 3:1 m.fl. finns att hämta via följande länk:

<http://insynsbk.stockholm.se/Byggochplantjansten/Pagaende-planarbete/PagaendePlanarbete/Planarende/?JournalNumber=2016-15112&rid=111658&flg=0&subtyper=Planf%c3%b6rslag,&platype=Planf%c3%b6rslag>